

POTREBA I ZNAČAJ RAZVOJA SURADNJE PROBACIJSKOG SUSTAVA I SUSTAVA SOCIJALNE SKRBI U RH

Pregledni članak
Primljeno: rujan, 2011.
Prihvaćeno: prosinac, 2011.
UDK 364.29:343.848(497.5)

Snježana Maloić¹
Saša Rajić²
Ministarstvo pravosuđa
Uprava za probaciju i podršku
žrtvama i svjedocima

SAŽETAK

Korijeni probacije koja se kod nas uvodi tek posljednje desetljeće, u svijetu u prošlost sežu do sredine 19. stoljeća, kada su evidentirani počeci u Sjedinjenim Američkim Državama. Obavljanje probacijskih poslova i u pojedinim je europskim zemljama prisutno već više od stoljeća i predstavlja važan segment rada s počiniteljima kaznenih djela. Dok je u svojim počecima probacijski rad podrazumijevao određene oblike socijalnog rada s počiniteljima kaznenih djela, u novije se vrijeme prvenstveno razvija u smjeru izrade i primjene instrumenata za procjenu rizika i potreba počinitelja, asistencije sucima kod donošenja odluka te nadzora obveza i/ili zabrana naloženih počinitelju kaznenog djela u zajednici. Radi ostvarivanja različitih oblika pomoći počiniteljima kaznenih djela, probacijski su sustavi stoga sve više orijentirani na suradnju s drugim državnim sustavima i nevladinim sektorom. Nakon donošenja Zakona o probaciji i osnivanja Uprave za probaciju i podršku žrtvama i svjedocima u okviru Ministarstva pravosuđa, u Hrvatskoj su 2011. godine s radom započeli i prvi probacijski uredi i prvi profesionalni probacijski službenici. Početkom funkcioniranja probacijskog sustava u našoj je državi otvoreno i kompleksno pitanje modela suradnje novog sustava s drugim sustavima,

Ključne riječi:
probacija, socijalna skrb,
suradnja.

¹ Snježana Maloić, socijalna pedagoginja, e-mail: snjezana.maloic@pravosudje.hr

² Saša Rajić, socijalni pedagog, e-mail: sasa.rajić@pravosudje.hr

u okviru kojeg se u ovom radu razmatra posebno važan segment zajedničkog rada probacijskog sustava i sustava socijalne skrbi.

UVOD

Pojam probacije (eng. *probation*), sada već prihvaćen širom svijeta, korijenski dolazi od lat. riječi *probatio* – ispitivanje, istraživanje, iskušeništvo, kušnja (Klaić, 1986.). Probaciju možemo definirati kao »opciju sankcioniranja gdje se počinitelja ne zatvara, već se supervizira u zajednici« i kao »sankciju koju sud izriče osuđenom počinitelju, tražeći od njega da zadovolji određene uvjete supervizije u zajednici« (Stevens, 2006.: 91, prema Kovčo Vukadin, Rajić i Balenović, 2009.). Dakle, ostanak počinitelja u zajednici otvara priliku da se, uz nadzirano vođenje počinitelja i njegov pristanak na aktivnu uključenost, poduzimaju radnje usmjerene na prevladavanje postojećih rizičnih čimbenika ponavljanja kaznenog djela. S druge strane, ukoliko suradnja počinitelja kaznenog djela izostaje, određena probacijska mjera odnosno sankcija može se zamijeniti »težom« probacijskom sankcijom ili se počinitelju može izreći zatvorska kazna.

Začetke probacije nalazimo 1841. godine u Sjedinjenim Američkim Državama, u državi Massachusetts, u gradu Bostonu, a vezujemo ih uz bostonskog obučara Johna Augustusa koji je na sudu jamčio za čovjeka optuženog zbog pijanstva. U određenom roku ponovno se s njim vratio na sud, nakon što mu je pomogao da ostane trijezan i počne raditi te zatvorska kazna stoga nije realizirana (Uzelac, 2002.). Dok je nekada zatvorska kazna bila viđena kao glavni način borbe protiv kriminaliteta, upravo na primjeru Sjedinjenih Američkih Država možemo vidjeti veliku promjenu koja se događa od 19. do 21. stoljeća, tj. sada nalazimo daleko veći broj osuđenika u okviru probacije u odnosu na zatvorski sustav – od 6,9 milijuna odraslih osoba koje su se 2004. godine nalazile u procesu resocijalizacije u Sjedinjenim Američkim Državama, 60% ih je vođeno i nadzirano kroz obavljanje probacijskih poslova u okviru zajednice i 10% ih je bilo na uvjetnom otpustu, a samo ih je 20% bilo u kaznionici i 11% u zatvoru (James i Glaze, 2006., prema Loudon i sur., 2008.).

Kritike učinkovitosti zatvorskih kazni koje su se naročito intenzivirale krajem prošlog stoljeća (Martinson, 1974.; Cavadino i Dignan, 1997., prema Kovčo Vukadin, Rajić i Balenović, 2009.) posljedično su u postupanju s počiniteljima kaznenih djela dovele do sve intenzivnijeg traženja alternativa kazni zatvora. Na međunarodnoj razini ova su nastojanja rezultirala donošenjem temeljnog međunarodnog instrumenta – Standardnih minimalnih pravila za nezatvorske mjere u Tokyju 1990. godine³. Već je ovima tzv. Tokijskim pravilima izvršavanja nezatvorskih sankcija preporučeno povezivanje između agencija odgovornih za izvršavanje nezatvorskih sankcija, drugih grana pravosudnog sustava, agencija socijalnog razvoja i so-

³ *United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules)*, United Nations, General Assembly, A/RES/45/110.

cijalne skrbi, uključujući i državne i nedržavne, na područjima kao što su zdravlje, stanovanje, edukacija i rad te masovni mediji.

Na tragu daljnjeg stvaranja preduvjeta za učinkovito izvršavanje nezatvorskih sankcija, dvije godine kasnije Vijeće ministara donijelo je Preporuku o Europskim pravilima o sankcijama i mjerama u zajednici⁴. U svrhu daljnjeg poticanja izricanja ovih sankcija i njihove što veće učinkovitosti, 2000. godine donesena je i Preporuka o poboljšanju primjene Europskih pravila o sankcijama i mjerama u zajednici⁵. U siječnju 2010. godine Vijeće ministara za europsko područje donijelo je Preporuku o Europskim probacijskim pravilima⁶. Već je iz naziva vidljivo da se sada na europskom području više ne govori samo o sankcijama i mjerama u zajednici, već o širem obimu obavljanja probacijskih poslova. Preporukom su sada obuhvaćena i probacijska izvješća prije i tijekom suđenja kao i ostala savjetodavna izvješća, zatim supervizijske mjere prije, za vrijeme i nakon suđenja, rad s obitelji počinitelja, elektronički nadzor, priprema i nadzor uvjetnog otpusta te postpenalni prihvat. Preporukom je ujedno istaknuta i važnost partnerstava probacijskih agencija s javnim ili privatnim organizacijama i lokalnim zajednicama u svrhu promicanja socijalne uključenosti počinitelja kaznenih djela. Naglašena je neophodnost koordiniranog i komplementarnog rada kako bi se uspjelo prevladati često kompleksne potrebe počinitelja kaznenih djela i povećati sigurnost zajednice.

Proces poticanja izricanja nezatvorskih sankcija i uvođenja probacijskih poslova možemo pratiti i kroz promjene u hrvatskom zakonodavstvu. Već je Krivični zakon SRH iz 1977. godine regulirao mogućnost izricanja uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom, međutim izostala je implementacija ove sankcije. Krivični zakon RH ponovno je 1993. godine propisao izvršavanje ove sankcije; sukladno tadašnjem Zakonu o izvršavanju sankcija izrečenih za krivična djela, privredne prijestupe i prekršaje (donesenom 1974. godine, uz više izmjena do 1993. godine), sud je trebao osuđenu osobu uputiti u nadležni centar za socijalnu skrb, koji bi potom odredio osobu za izvršavanje zaštitnog nadzora. S obzirom provedbeni propisi nikad nisu doneseni, provedba ove sankcije ponovno je izostala. Zbog nedonošenja provedbenih propisa nije se započelo ni s izvršavanjem rada za opće dobro na slobodi, iako je mogućnost izricanja i ove sankcije kao alternative zatvorskoj kazni također već bila propisana Krivičnim zakonom RH iz 1977. godine i Krivičnim zakonom RH iz 1993. godine. Zaštitni nadzor počeo se u praksi izvršavati tek od studenoga 2001. godine, a rad za opće dobro na slobodi od 2002. godine, nakon stupanja na snagu Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi 1999. godine i donošenja provedbenih propisa 2001. godine.

⁴ *Recommendation No. R (1992)16 of the Committee of Ministers to Member States on the European Rules on Community Sanctions and Measures.*

⁵ *Recommendation No. R (2000)22 of the Committee of Ministers to Member States on Improving the Implementation of the European Rules on Community Sanctions and Measures.*

⁶ *Recommendation CM/Rec (2010)1 of the Committee of Ministers to member states on the Council of Europe Probation Rules.*

Nakon osam godina izvršavanja ovih alternativnih sankcija, u prosincu 2009. godine donesen je Zakon o probaciji, kojim je uz izvršavanje ovih dviju sankcija, u zajednici propisan i cijeli niz drugih probacijskih poslova. Namjera je donošenja ovog Zakona ostvariti što pravičniji kazneno-pravni sustav, a koji bi trebao rezultirati smanjenjem broja pritvorenih osoba, manjim brojem počinitelja kaznenih djela osuđenih na kaznu zatvora i povećanjem alternativnih sankcija koje pridonose učinkovitosti i humanizaciji sustava. Prema čl. 3. Zakona, cilj je obavljanja probacijskih poslova zaštita društvene zajednice od počinitelja kaznenog djela, njegova resocijalizacija i reintegracija u zajednicu utjecanjem na rizične čimbenike koji su povezani s činjenjem kaznenih djela, uz sudjelovanje u organiziranju pružanja pomoći žrtvi, oštećeniku, obitelji žrtve i obitelji počinitelja. Možemo zamijetiti da je zakonodavac nastojao pratiti suvremene europske preporuke, s obzirom da je člankom 2. stavkom 2. ovog Zakona propisano da »ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa u izvršavanju probacijskih poslova surađuje s tijelima državne vlasti, znanstvenim i drugim ustanovama, tijelima lokalne zajednice i drugim institucijama ili pravnim osobama te razmjenjuje relevantne informacije«.

Svrha ovog rada je stjecanje uvida profesionalne zajednice u proces uvođenja probacije u RH, uz kratak pregled razvoja europskih probacijskih sustava te poticanje promišljanja mogućih oblika suradnje probacijskog sustava i sustava socijalne skrbi u našoj državi, s naglaskom na aktualna europska usmjerenja na tom području.

PROBACIJA I PRUŽATELJI SOCIJALNE SKRBI U EUROPSKIM ZEMLJAMA

Prikaz europskih probacijskih sustava i razmatranje suradnje tih sustava s pružateljima različitim socijalnih usluga, u ovom se radu temelji na osobnom sudjelovanju autora u okviru međunarodnih konferencija, bilateralnih projekata, studijskih posjeta kao i na dokumentaciji Europske organizacije za probaciju (CEP, 2011.).

PROBACIJSKI SUSTAVI U EUROPSKIM DRŽAVAMA

Promatrajući razvoj probacije u europskim državama, možemo reći da je u svojim začecima probacija nastajala kroz različite oblike pomaganja i socijalnog zbrinjavanja počinitelja kaznenih djela. Prvi zakonski akt koji je regulirao probaciju u Engleskoj i Walesu donesen je 1907. godine, a zapravo je konsolidirao praksu koja je postojala već tridesetak godina, u okviru koje su vjerske zajednice pomagale prijestupnicima s problemom alkoholizma. U Nizozemskoj se s probacijskim radom započelo 1823. godine, kada je osnovano udruženje pod nazivom »Društvo za moralno poboljšanje zatvorenika«, čiji je cilj bio pružiti zatvorenicima obrazovanje i vjersko vođenje; aktivnosti ovog udruženja provodili su i financirali građani-volonteri. U Njemačkoj, korijene probacije također nalazimo u privatnom sektoru, zapravo

u okviru kršćanske humanitarne pomoći inicijalno fokusirane na zatvorenike – do početka 20. stoljeća država nije pomagala prijestupnicima. Pojam probacije u Švicarskoj se koristi od 1990. godine, iako prve začetke, u smislu pomaganja uvjetno otpuštenim zatvorenicima nalazimo već od početka 19. stoljeća, kada su to počele činiti humanitarne organizacije na privatnoj inicijativi. Od 1918. godine nadzor počinitelja u zajednici u Švedskoj obavljali su policajci, svećenici, sudski procjenitelji i pojedinci iz lokalne uprave.

Od sredine 20. stoljeća izvršavanje probacijskih poslova, čak i kada se nastavlja izvršavati od strane različitih udruženja, sve više obavljaju profesionalni probacijski službenici i sve je češće u nadležnosti državnih struktura. Prvi profesionalni probacijski službenici u Švedskoj počeli su raditi 1942. godine, u Njemačkoj početkom 1954. godine, a tri godine kasnije osnovana je radna skupina za probacijsku službu i u Austriji, nakon čega je ubrzo započelo s radom i udruženje za probaciju i socijalni rad. Probacija je u Francuskoj predstavljena 1958. godine u formi uvjetne kazne s probacijom; odbor za probaciju i pomoć otpuštenim zatvorenicima u okviru ministarstva pravosuđa bio je odgovoran i za nadzor uvjetno otpuštenih. Profesionalni probacijski službenici u Poljskoj postoje od 1965. godine, a deset godina kasnije mjere u zajednici počele su se primjenjivati i u Italiji, kada su za izvršavanje tih mjera osnovani specijalni centri pod nazivom probacijski centri za odrasle. Iste godine probacija je službeno osnovana i u Mađarskoj kao sastavni dio pravosuđa; probacijski službenici za odrasle izvještavali su regionalne sudove. U Čehoslovačkoj su krajem prošlog stoljeća (70-ih i 80-ih godina) gradili rad s prijestupnicima fokusiran na socijalno ponašanje. Kreiran je sustav socijalnih skrbnika osnovan u okviru lokalnih vlasti i administriran od strane ministarstva socijalne skrbi. Ta mreža uz probacijski sustav postoji i danas, a glavna je uloga tog sustava ponuditi aktivnosti socijalnog rada/skrbi uvjetno otpuštenim osuđenima. Češka je prvi put ustrojila mjesto probacijskog službenika pri svakom sudu 1996. godine, dok je dvije godine kasnije s radom započela i probacijska služba u Estoniji, koja je u početku uglavnom bila orijentirana na aktivnosti socijalnog rada i podršku prijestupnicima.

Početak izvršavanja probacijskih poslova u pojedinim državama ovdje smo imali potrebu naglasiti s obzirom na određeni skepticizam prisutan u našoj državi prema uvođenju probacijskog sustava, uz propitivanje ispravnosti ustrojavanja takvog sustava u okviru Ministarstva pravosuđa. Promatrajući europske probacijske sustave, možemo vidjeti da su europski probacijski sustavi različito organizirani i u nadležnosti su različitih resora. U najvećem broju država probacija je u nadležnosti upravo ministarstava pravosuđa: Engleska (nacionalna probacijska služba osnovana je 2000. godine), Češka (nacionalna probacijska služba postoji od 2001. godine), Mađarska (nacionalna probacijska služba osnovana je 2003. godine), Bugarska (nacionalna probacijska služba započela je s radom 2005. godine), Francuska (probacijska služba nalazi se u okviru zatvorskeg sustava), Poljska (službenici su smješteni pri sudovima), Italija (lokalni uredi za izvršavanje sankcija u zajednici). Zanimljivim nam se čini istaknuti primjer Austrije, u kojoj je obavljanje probacijskih poslova također u nadležnosti ministarstva pravosuđa. Međutim, ti se poslovi neposredno izvršavaju u okviru privatnog

sektora. Struktura je u Austriji reorganizirana 2001. godine nakon što su uključene i žrtve te od tada udruženje nosi nazive *NEUSTART* – probacija, medijacija, socijalni rad. Udruženje je neprofitno i ima ugovor s federalnim ministarstvom pravosuđa za obavljanje ovih poslova (600 zaposlenika, 780 volontera, 14 agencija). Specifičan je i primjer Nizozemske, u kojoj na području cijele države probacijske poslove obavljaju istovremeno tri organizacije. *Salvation Army*⁷ uglavnom se bavi počiniteljima kaznenih djela koji su beskućnici; *Salvation Rehabilitation of Addicted Offenders* bavi se prvenstveno ovisnicima o alkoholu i drogama; *Reclassering Nederland* je najveća probacijska organizacija koja nema posebnu kategoriju prjestupnika, osim što se u nju uvijek upućuju počinitelji s ozbiljnim psihijatrijskim problemima. Sve tri organizacije financiraju se iz proračuna ministarstva pravosuđa. U ranom stadiju u Španjolskoj su za nadzor i pomoć uvjetno otpuštenim zatvorenicima bile odgovorne socijalne ustanove. Nakon što je rekonstrukcijom ministarstva unutarnjih poslova 2006. godine osnovana posebna uprava za vanjsko okruženje i alternativne sankcije, probacija je sada u nadležnosti ministarstva unutarnjih poslova. Kao jednu od zanimljivih članica Europskog udruženja za probaciju možemo istaknuti Sloveniju, koja nema razvijenu samostalnu probacijsku službu. Određene probacijske poslove i mjere obavljaju državni odvjetnici, medijatori i zatvorski sustav, dok većinu probacijskih aktivnosti obavljaju centri za socijalnu skrb supervizirani od strane ministarstva rada, obitelji i socijalne skrbi.

Potom, interesantni su i primjeri država koje unutar svojeg teritorija imaju različito organiziran rad probacijskih službi. Njemačka ima federalnu strukturu i ne postoji jedinstven koncept probacijske organizacije – država donosi zakone, regulative i operativne upute, a federalne države biraju različite koncepte. U nekim državama službenici se nalaze pri regionalnim sudovima ili pri državnim odvjetništvima ili oboje, dok treći koncept potiče da socijalne službe odgovaraju direktno ministarstvu pravosuđa – dakle, nisu integrirani ni u sud ni u državno odvjetništvo. Njemačka zapravo, osim u međunarodnoj komunikaciji, uobičajeno i ne koristi termin probacija već se govori o socijalnim uslugama u pravosudnom sustavu (njem. *Soziale Dienste der Justiz*). Švicarska, kao još jedna federalna država, ima 26 kantona i svaki je kanton slobodan izabrati strukturu organizacije koja će obavljati probacijske poslove. U većini kantona te su organizacije integrirane u pravosudni sustav, a u ostalim kantonima inkorporirane su u sustav socijalnog rada. Neki kantoni ovlastili su privatne fondacije ili neprofitne organizacije za obavljanje ovih poslova.

Analizirajući probacijske sustave u europskim državama, možemo uočiti i razlike s obzirom na probacijske poslove koje obavljaju, kao i s obzirom na faze postupanja s počiniteljima kaznenih djela u okviru kojih ih obavljaju (CEP, 2011.):

⁷ Međunarodna vjerska (protestantska) organizacija, osnovana u 19. st. u Engleskoj, diljem svijeta pomaže ovisnicima o alkoholu i drogama te drugim marginalnim skupinama, bavi se različitim socijalnim akcijama, organizira domove za beskućnike, pučke kuhinje i sl.

- priprema izvješća o počinitelju i okolnostima u kojima živi (*Socail Enquiry Report*) – u fazi prije suđenja: Švedska, Njemačka, Francuska, Nizozemska, Mađarska, Poljska, Švicarska; u fazi suđenja i primjene mjere/sankcije: Engleska i Wales, Njemačka, Švicarska, Bugarska, Nizozemska, Mađarska, Italija, Španjolska; u fazi uvjetnog otpusta iz zatvora: Mađarska, Španjolska, Švicarska
- neplaćeni rad za dobrobit zajednice – u fazi prije suđenja: Estonija, Austrija, Njemačka, Nizozemska; u fazi suđenja i primjene sankcije/mjere: Švedska, Estonija, Engleska i Wales, Njemačka, Španjolska, Bugarska, Mađarska, Francuska, Nizozemska; u fazi uvjetnog otpusta iz zatvora: Austrija, Njemačka, Francuska
- izvješće vezano uz donošenje sudske odluke – Švedska, Češka, Estonija, Engleska i Wales, Njemačka, Francuska, Nizozemska, Mađarska, Poljska
- supervizija probacijskih mjera u zajednici/suspendiranih kazni/uvjetnih kazni: Češka, Austrija, Švedska, Estonija, Engleska i Wales, Švicarska, Italija, Njemačka, Bugarska, Španjolska, Francuska, Nizozemska, Mađarska, Poljska
- nadzor uvjetnog otpusta: Švedska, Španjolska, Bugarska, Češka, Francuska, Estonija, Nizozemska, Engleska i Wales, Mađarska, Austrija, Italija, Njemačka, Poljska
- supervizija/organiziranje radnog osposobljavanja ili obrazovanja – u fazi prije suđenja: Češka, Njemačka, Mađarska, Nizozemska; u fazi suđenja i primjene mjere/sankcije: Španjolska, Mađarska, Nizozemska, Francuska, Engleska i Wales, Švedska, Njemačka; u fazi uvjetnog otpusta iz zatvora: Poljska, Švedska, Češka, Engleska i Wales, Njemačka, Francuska, Mađarska
- supervizija liječenja zbog alkoholizma ili ovisnosti o drogama – u fazi prije suđenja: Nizozemska, Češka, Mađarska; u fazi suđenja i primjene mjere/sankcije: Njemačka, Češka, Engleska i Wales, Francuska, Nizozemska; u fazi uvjetnog otpusta iz zatvora: Mađarska, Poljska, Švicarska, Francuska, Njemačka, Češka, Engleska i Wales.

S obzirom na veliku raznolikost (vidljivo i iz podataka prezentiranih u SPACE II, 2009.⁸), ilustrativno su prikazani samo probacijski poslovi koji se obavljaju u većem broju država. U pojedinim državama obavljaju se i sljedeći probacijski poslovi: nadzor/pomoć pritvorenici-ma, nadzor kod uvjetnog odustajanja od kaznenog progona, nadzor/pomoć kod uvjetnog puštanja iz pritvora, medijacija i pružanje pomoći žrtvi, pomoć/podrška zatvorenici-ma, pomoć nakon izdržane zatvorska kazne, organizacija postpenalnog prihvata, supervizija polu-slobode/polu-zatvaranja, pomoć/podrška osobama u kućnom zatvoru, elektronički nadzor, sudjelovanje u postupcima amnestije ili pomilovanja itd.

⁸ SPACE II-2009 - Council of Europe Annual Penal Statistics: Non-custodial sanctions and measures ordered and executed in 2009.

POVEZANOST PROBACIJSKIH SUSTAVA I PRUŽATELJA SOCIJALNE SKRBI U EUROPSKIM DRŽAVAMA

Ovisno o vrsti probacijskog posla, o fazi postupanja s počiniteljem, te ovisno o svrsi postupanja i obilježjima i potrebama počinitelja, europski probacijski sustavi uspostavljaju suradnju s pružateljima različitih socijalnih usluga. Kod pisanja izvješća naglasak je na prikupljanju informacija, kod izrade prijedloga razmjenjuju se informacije i provode konzultacije, vezano uz zadovoljavanje određenih potreba počinitelja dogovara se usluga ili se zajednički programira, implementira i evaluira rad s počiniteljem.

U okviru Europske unije ne postoji zajednička regulativa vezana uz socijalnu zaštitu, s obzirom da je više država smatralo da bi uslijed različitih tradicija i specifičnih okolnosti svake zemlje, države članice i nadalje trebale samostalno, na nacionalnoj razini uređivati područje nacionalne politike. Lisabonskim ugovorom iz 2000. godine kao načelni zajednički ciljevi određeni su povećanje stope zaposlenosti i smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti, uz i nadalje prisutnu veliku raznolikost vezanu uz socijalnu politiku i socijalnu zaštitu. Razlike su prisutne s obzirom na vertikalnu raspodjelu nadležnosti između nacionalne, regionalne i lokalne razine, kao i s obzirom na vrste usluga te pružatelje usluga u okviru javnog i privatnog sektora. Razlike ne nalazimo samo između država već i unutar samih država (na primjer, Velika Britanija i Njemačka). S obzirom na prisutne različitosti u strukturi europskih probacijskih sustava i probacijskih poslova koje obavljaju, kao i na raznolikost pružanja socijalne skrbi u europskim državama, a dakle time i načina na koje probacija i socijalna skrb surađuju, nije moguće izdvojiti »najbolji i najprikladniji« koncept suradnje probacije i socijalne skrbi, za koji bismo mogli reći da ga je moguće primijeniti i u našoj državi. Ovakav pokušaj otežava i činjenica da su se sustavi socijalne skrbi i probacijski sustavi u europskim državama drugačije razvijali, posebno u anglosaksonskim državama u kojima je probacija najrazvijenija. Naime, pružanje probacijskih i socijalnih usluga u tim je državama u pravilu započelo i razvijalo se u okviru nevladinog sektora, da bi potom postupno prelazilo »u okrilje« državne institucije. Kod nas je situacija obrnuta, tj. naše su socijalne usluge koncentrirane u okviru državnih institucija dok se privatni/nevladin sektor tek od nedavno počinje poticati i razvijati, a obavljanje probacijskih poslova u nadležnosti je državnog sektora.

S obzirom da bi komparativna analiza suradnje probacijskih sustava i sustava socijalne skrbi u europskim državama, zbog prisutnih raznolikosti, obimom značajno premašila mogućnosti ovog rada, navedeno ostaje kao potencijalna tema za jedan od sljedećih radova. U ovom radu više ćemo pažnje zapravo posvetiti suvremenom shvaćanju probacije u europskim državama u odnosu na socijalni rad, imajući u vidu inicijalno uočene nedoumice u našoj državi – treba li nam probacija uopće, u čemu bi zapravo bila razlika između probacijskog i socijalnog rada i zbog čega bi bila važna suradnja ovih dvaju sustava. Naime, velik značaj koji se u europskim državama pridaje suradnji probacije i pružatelja socijalnih usluga proizlazi iz aktualnog poimanja probacijskog rada. U Engleskoj je probacijski rad dugo bio temeljen

isključivo na radu s počiniteljem kaznenih djela i u biti je bio vrlo sličan socijalnom radu. Međutim ranih 90-ih, nakon velikih kritika probacije kao nedovoljno učinkovite u suzbijanju kriminala, politika britanske vlade počela je definirati probacijski rad kao nešto različito od socijalnog rada (Smith, 2005.). Kao glavne svrhe sankcioniranja 2003. godine utvrđuju se i propisuju:

- kažnjavanje počinitelja
- redukcija kriminala (uključujući i redukciju zastrašivanjem)
- promjena ponašanja počinitelja
- zaštita javnosti
- popravljane štete od strane počinitelja prema osobama oštećenima njihovim prijestupom (Padfield, 2011.).

Tijekom prošlog desetljeća i u Nizozemskoj su kao glavni ciljevi obavljanja probacijskih poslova definirani smanjenje recidivizma i sigurnost zajednice. Navedenom je prethodila kritika probacijskog sustava da u svojim izvješćima i radu prevelik naglasak stavlja na razumijevanje situacije i na podršku počiniteljima i njegovom viđenju problema, a premalo na zaštitu žrtve i zajednice. Sada je probacijski sustav usmjeren na kazneno djelo, kriminogene čimbenike i pitanje kako se na najbolji način može prevenirati recidiv.

Kao glavni ciljevi ovakvog novog probacijskog pristupa, koji je u velikoj mjeri zastupljen i u hrvatskom probacijskom sustavu, postupno se definiraju zaštita javnosti/zajednice, smanjenje povratništva, primjereno sankcioniranje u zajednici uz zaštitu prava žrtve, osiguravanje svjesnosti počinitelja o posljedicama kaznenog djela za žrtvu kaznenog djela i zajednicu i promjena ponašanja počinitelja. Ovakav pristup doveo je do boljeg statusa i kredibiliteta probacijskih sustava u europskim zemljama, a što je potom dovelo i do povećanja obima probacijskih aktivnosti – probacija danas radi s teškim počiniteljima kaznenih djela, sudjeluje u različitim fazama kaznenog postupka i izvršava cijeli spektar različitih sankcija i mjera u zajednici. Sve navedeno ne bi bilo moguće bez intenzivne suradnje s različitim institucionalnim i nevladinim partnerima u društvenoj zajednici. Naime, jedna od zamjerki ovakvom »novom« probacijskom pristupu, naročito nakon uvođenja instrumenata procjena rizika i potreba, bila je da je rizik zamijenio potrebu kao bazu za interveniranje prema počinitelju kaznenog djela, tj. da se u izboru i provođenju sankcija i mjera naglasak uglavnom stavlja na rizik, a premalo na različite intervencije i programe koji bi pridonijeli resocijalizaciji počinitelja i njegovom uključivanju u zajednicu. Nadalje, ovom se pristupu zamjeralo da je u praksi rezultirao promjenom odnosa probacijskog službenika i počinitelja, koji je postao površan, rutinski, »šablonski« i administrativan, a da su sukladno tome to postala i glavna obilježja rada s počiniteljem. U svojoj analizi moderne probacije Whitehead (2010.) nastavlja diskutirati o političkoj kontroli razvoja probacije koja odmiče probaciju od nekadašnjih temeljnih načela koja je imala poštujući načela socijalnog rada (na primjer, prihvaćanje, neosuđivanje, razumijevanje) te o kompjuteriziranom i birokratskom probacijskom radu koji ne ostavlja dovoljno prostora za poštovanje individualnosti i konstruktivno pomaganje. Međutim, i

u okviru tog se pristupa posljednjih godina ponovno sve više govori o prosocijalnom modeliranju (Mc Ivor i Rayner, 2007.; Trotter, 2009.; McCulloch, 2010.), tj. o načinu rada u kojem probacijski službenik ili drugi koji rade s nedobrovoljnim klijentima, modeliraju prosocijalne vrijednosti i ponašanja u svojim interakcijama s klijentima, temeljem čega se onda ponovno povezuju s resursima u zajednici. Naime, ti su resursi počiniteljima kaznenih djela nerijetko na raspolaganju stajali i ranije, međutim oni nisu znali za njih, nisu bili motivirani ili je suradnja ostvarivana na neučinkovit način.

U obavljanju probacijskih poslova posebno je zahtjevan rad s visokorizičnim počiniteljima kaznenih djela (visok rizik od ponovnog počinjenja kaznenog djela, visok rizik od nanošenja ozbiljne štete). Vezano uz upravljanje ovim prijestupnicima, ističe se važnost kombinacije sljedećih ciljeva (Kemshall, 2008., prema Mc Neil, 2009.):

- redukcija situacijskog kriminala u okružju usmjerena na smanjenje prilika za počinjenje kaznenog djela
- edukacija javnosti da se poveća svijest o rizicima i kako njima upravljati
- podrška i integracija počinitelja kako bi im se pomoglo i tako smanjio rizik
- pro-socijalna supervizija s primjenom modela dobrih života – *Good Lives Model of Offender Rehabilitation (GLM model)*
- prikladna i izbalansirana ograničenja prema počiniteljima, u skladu s njihovim pravima i europskim standardima
- učinkovit partnerski rad.

Spomenuti *GLM model* u posljednjem desetljeću postaje sve značajniji u rehabilitacijskom okviru za forenzičku populaciju (Purvis i Ward, 2011.). Ovaj okvir polazi od pretpostavke da se kriminalno ponašanje događa kod manjka individualnih i vanjskih resursa potrebnih da bi se ostvarile vlastite vrijednosti korištenjem postojećih pozitivnih resursa i modela u društvu. Drugim riječima, kriminalno ponašanje predstavlja neadekvatan, neuspjao pokušaj da se ostvare životne vrijednosti (Wardand Stewart, 2003., prema Purvis i Ward, 2011.). Glavna je premisa da počinitelj, kao i svi ljudi vrednuju određena stanja svijesti, osobne karakteristike, iskustva, koja se definiraju kao *GLM* osnovne vrijednosti:

1. život (uključujući i zdrav život i funkcioniranje)
2. znanje (koliko se dobro osoba osjeća informiranom o stvarima koje su joj važne)
3. hobiji i rekreacija
4. posao (uključujući radno iskustvo i vještine)
5. djelovanje (autonomija i samousmjeravanje)
6. unutarnji mir (sloboda od emocionalnog nemira i stresa)
7. odnosi (uključujući intimne, romantične i obiteljske veze)
8. zajednica (povezanost sa širim socijalnim grupama)
9. duhovnost (u širem smislu nalaženje svrhe života)
10. zadovoljstvo (stanje sreće i dobrog osjećaja ovdje i sada)
11. kreativnost.

U okviru ovog modela, važan je i »koncept životnog plana«, a koji se odnosi na to kako osoba planira živjeti svoj život, sada i u budućnosti. Jedno od pitanja kojemu se u tom smislu pridaje velika važnost je pitanje kapaciteta, unutarnjih i vanjskih. Unutarnji kapaciteti odnose se na osobu, kao što je razina vještina ili sposobnosti da se ostvare vrijednosti. Vanjski kapaciteti su socijalna podrška, mogućnost zaposlenja, pristup obrazovanju, a koji su također potrebni da bi osoba ostvarila vrijednosti. Kada govorimo o počiniteljima kaznenih djela, zapravo govorimo o kriminogenim potrebama na kojima je potrebno raditi da bi se preveniralo daljnje činjenje kaznenih djela (Ward i Maruna, 2007., prema Purvis i Ward, 2011.).

Prema Mc Neil (2009.), promjene u radu s počiniteljem kaznenog djela moguće je postići ako se razvijaju na tri područja:

1. motivacija – stručnjak koji pomaže razvoj i preusmjeravanje motivacije
2. osobni kapaciteti (znanja, vještine) – stručnjaci koji pomažu razvoj ljudskog kapitala
3. prilike – zastupnik koji pomaže razviti i prerasporediti socijalni kapital.

Upravo iz razloga stvaranja svih preduvjeta za reintegraciju počinitelja i sigurnost zajednice nužnim se smatra koordiniran međusektorski rad, tj. rad probacije u partnerstvu s drugim javnim/državnim službama, privatnim organizacijama i lokalnim zajednicama.

Međuagencijski rad može se odvijati na različitim razinama i u okviru različitih tipova zajedničkog integrativnog rada (Bertram i sur., 2002.). Dok se kod »novijih« probacija ta suradnja tek uspostavlja, u mnogim zemljama već je poprimila značajke usvojene prakse. Na primjer, Engleska ima razvijen poseban intersektorski sustav nazvan *Multi-Agency Public Protection Arrangements* (MAPPA) bazu koji čini uska povezanost policije, probacije i zatvorskog sustava (koje dijele i zajedničku informatičku bazu). Od 2001. godine usvojen je novi pristup poznat kao *Multi Agency Public Protection Panels* (MAPPPs) koji se prvenstveno bavi potencijalno opasnim prijestupnicima, a uključuje partnerstvo između probacije, policije, zatvorskog sustava, socijalnih službi, pružatelja zdravstvenih usluga i bilo koje druge za pojedini slučaj relevantne organizacije. Drugi primjer koji ovdje želimo istaknuti je primjer Nizozemske, koja ima razvijen koncept regionalnih kuća sigurnosti (*Safety Houses*), unutar kojih rade predstavnici različitih sustava smješteni u istom prostoru (u čijem financiranju i zajednički sudjeluju). Na taj način osigurava se dnevna, neposredna intersektorska suradnja, a zajedničkim klijentima omogućeno je da na jednom mjestu dobiju sve potrebne informacije i upute. Kako bi se osigurala ravnoteža nadzora i brige, sada se »pod istim krovom« osnivaju i kuće skrbi (*Care House*) koje su fokusirane na odrasle osobe i obitelji s višestrukim i kompleksnim problemima. Intenzivna suradnja ovih dviju »kuća« obuhvaća različita područja: stanovanje, financijsko i socijalno funkcioniranje, smanjenje siromaštva, smanjenje nezaposlenosti, problem beskućništva, smanjenje devijantnog ponašanja i nesigurnosti u zajednici, problem ovisnosti.

Neovisno o odabranim modelima, rad svih probacijskih sustava u Europi podrazumijeva usku suradnju s partnerima iz domene osiguranja socijalnih usluga/skrbi počiniteljima kaznenih djela, žrtvama i njihovim obiteljima. Suradnja se često realizira u okviru različitih ugovora/sporazuma probacije i pružatelja socijalne skrbi – npr. Francuska, Austrija, Španjolska,

Italija, Mađarska, Švedska. Svrha je povezivanje počinitelja s resursima i osiguranje kombinacije nadzora i pomoći, u okviru koje je počiniteljima nužno osigurati što više mogućnosti za socijalnu (re) integraciju:

- nužno im je osigurati elementarna egzistencijalna novčana sredstva i praktičnu pomoć vezanu uz smještaj/stanovanje, zaposlenje i obrazovanje
- potrebno im je osigurati pristup zdravlju (fizičko i psihičko liječenje)
- neophodno im je omogućiti liječenje od ovisnosti (alkohol, droga, kocka itd.)
- nužno im je osigurati pristup specifičnim terapijskim programima (nasilje, seksualni delikti i sl.)
- potrebno ih je uključivati u različite programe učenja/razvijanja socijalnih vještina (kontrola ljutnje, upravljanje novcem, škole za roditelje itd.)
- korisno je poticati sudjelovanje u kulturnim i sportskim aktivnostima.

U okviru povezivanja s lokalnim vlastima, lokalnim socijalnim službama, privatnim socijalnim organizacijama i volonterskim udruženjima koji pružaju programe za počinitelje kaznenih djela (agencije za ovisnosti, terapijske komune, zdravstvene i socijalne usluge itd.), suradnja s različitim partnerima na državnoj i lokalnoj razini važan je dio dnevne prakse. Nadalje, probacija i pružatelji socijalne skrbi zajedno s lokalnim vlastima i partnerima sudjeluju u okviru radnih skupina koje analiziraju pitanja kao što su ovisnosti, stranci, zapošljavanje itd., uz zajedničko provođenje različitih projekata.

POČECI OBAVLJANJA PROBACIJSKIH POSLOVA U RH I DOSADAŠNJA ULOGA SOCIJALNE SKRBI

POČETAK IZVRŠAVANJA ALTERNATIVNIH SANKCIJA

Zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu i rad za opće dobro na slobodi prve su probacijske kaznenopravne sankcije u Republici Hrvatskoj, a prema punoljetnim počiniteljima kaznenih djela u zajednici počele su se izvršavati 2001. godine (Rajić, Maloić i Knotek-Iveta, 2005.). Izvršavali su ih povjerenici za izvršavanje zaštitnog nadzora i rada za opće dobro, službenici Ministarstva pravosuđa te službenici Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, nakon što je 2005. godine potpisan sporazum o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi između ovih dvaju ministarstava. Ove poslove, uz dodatne edukacije, službenici su obavljali honorarno, uz svoj redovan posao u svoje slobodno vrijeme.

Sklapanjem ovog sporazuma u RH je znatno porastao broj povjerenika (do tada su ih izvršavali samo službenici zatvorskog sustava), da bi u ukupnoj strukturi udio socijalnih radnika, uz socijalne pedagoge, psihologe i druge struke, bio potom i najveći – 44,6% (Maloić i Šimpraga, 2007.). Svojim znanjem i iskustvom (preduvjet za obavljanje ovih poslova bilo je pet godina radnog iskustva) značajno su doprinijeli kvaliteti provođenja ovih sankcija, povjerenju sudaca u učinkovitost sankcija i posljedično tome – porastu broja izricanja ovih

sankcija. Iz Izvješća Uprave za probaciju i podršku žrtvama i svjedocima za 2010. godinu, vidljivo je da je 2002. godine zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu izrečen u 52 presude, a 2010. godine u 199 presuda. Rad za opće dobro na slobodi je 2002. godine izrečen u 16 presuda, a 2010. godine u 892 presude.

Navedene sankcije izvršavali su povjerenici u svojim regionalnim sredinama, uz razvijanje i koordinaciju izvršavanja ovih sankcija na području cijele Hrvatske od strane Odjela za izvršavanje zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi, Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa te uz nadzor od strane nadležnih općinskih sudova. Jedan od zahtjevnijih zadataka Odjela bio je omogućiti povjerenicima pristup potrebnim informacijama i ostvariti preduvjete učinkovite suradnje s drugim institucijama i nevladinim sektorom na način da se ovi poslovi mogu obavljati profesionalno i kvalitetno. Oboje autora ovog rada su od samog početka, tj. od 2001. godine sudjelovali u pokretanju izvršavanja ovih sankcija – u inicijalnom razdoblju veliki je problem predstavljala činjenica ograničenog znanja stručnjaka i javnosti o alternativnim sankcijama i probaciji općenito, što je u začetima značajno otežavalo izvršavanje ovih sankcija. Poseban je problem predstavljala činjenica da su u lokalnoj/regionalnoj sredini povjerenici radili kao pojedinci, bez podrške regionalne probacijske službe, što je dovodilo do određene konfuznosti i stalnog propitivanja njihovog statusa i ovlasti te učestalih traženja pojašnjenja i intervencija od Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav u Zagrebu. Stručnjaci u centrima za socijalnu skrb, što je i razumljivo s obzirom na povjerljivost i osjetljivost podataka s kojima rade, kao i s obzirom na nove zakonske propise o alternativnim sankcijama s kojima nisu bili upoznati, bili su vrlo podozrivi prema statusu i ovlastima povjerenika i suradnji s njima, posredujući informacije s kojima su raspolagali vrlo ograničeno, ili bi uz obrazloženje službene tajne razmjenu informacija odbili. Nadalje, u lokalnim je zajednicama u određenoj mjeri zapažen i početak svojevrsnog »rivalstva« između službenika koji su izvršavali alternativne sankcije i službenika socijalne skrbi (Maloić i Šimpraga, 2008.), a što je bilo upravo suprotno nastojanjima da se ostvari suradnja na lokalnoj i regionalnoj razini. Potpisivanje spomenutog sporazuma i uključivanje velikog broja službenika socijalne skrbi u izvršavanje ovih sankcija rezultirali su evidentnim pozitivnim pomacima u ovoj suradnji – prvenstveno u smislu razmjene informacija, konzultacija i dogovora o koordiniranom postupanju. Pozitivnim možemo ocijeniti i sklapanje velikog broja ugovora o zajedničkom interesu s nizom pružatelja socijalnih usluga iz nadležnosti lokalne samouprave i nevladinog sektora, kojima je omogućeno osuđenima da rad za opće dobro na slobodi izvršavaju pomažući u domovima za starije i nemoćne osobe, osobama s posebnim potrebama, u pučkim kuhinjama, u okviru različitih udruga za liječenje ovisnosti itd.

S obzirom da su zaštitni nadzor i rad za opće dobro na slobodi samo dio poslova koji se obavljaju u okviru probacije, konstantno se promišljala ideja daljnjeg razvoja probacije u RH (Rajić, Maloić i Knotek-Iveta, 2005.; Maloić i Šimpraga, 2007.; Kovčo Vukadin, Rajić i Balenović, 2009.). U okviru reforme pravosuđa nastavljen je proces ostvarivanja potrebnih preduvjeta za stvaranje probacijskog sustava u RH koji bi mogao obavljati i ostale probacijske poslove.

U suradnji s ekspertima probacijske službe Velike Britanije, u okviru programa CARDS 2004. proveden je 2007. godine *EU Twinning light project* »Podrška razvoju probacijskog sustava u Hrvatskoj«, čiji je glavni rezultat bila petogodišnja strategija ustrojavanja probacijske službe u RH. Od travnja 2008. godine do ožujka 2010. godine britanska vlada financirala je SPF projekt »Tranzicijska podrška razvoju probacijskog sustava u RH«, sa svrhom osnaživanja pravosuđa u RH za ustrojavanje probacijskog sustava. U okviru provođenja ovih projekata pripreme ustrojavanja probacije predstavnici socijalne skrbi aktivno su sudjelovali u okviru radionica i radnih skupina.

AKTUALNOSTI U PROCESU USTROJAVANJA NACIONALNE PROBACIJSKE SLUŽBE

Zakon o probaciji stupio je na snagu u prosincu 2009. godine; novim se Zakonom (čl. 1. st. 2.) probacija definira kao »uvjetovana i nadzirana sloboda počinitelja kaznenog djela tijekom koje službenici probacije provode postupke usmjerene na smanjenje rizika da počinitelj ponovi kazneno djelo«. Ovim se Zakonom (čl. 1. st. 1.) propisuju probacijski poslovi koji se obavljaju kod odlučivanja o kaznenom progonu, određivanju mjera osiguranja prisutnosti okrivljenika i drugih mjera opreza, izboru vrsta kaznenopravnih sankcija i izvršavanju kaznenopravnih sankcija izrečenih počinitelju kaznenog djela. Obavljanjem probacijskih poslova obuhvatit će se sve faze kaznenog postupka i izvršavanja sankcija – odlučivanje o kaznenom progonu, suđenje, izvršavanje sankcija, uvjetni otpust. Uz rad s počiniteljima kaznenih djela, probacija sudjeluje i u organiziranju podrške i pomoći žrtvi i oštećeniku, obitelji žrtve te obitelji počinitelja kaznenog djela.

Za obavljanje probacijskih poslova u rujnu 2009. godine osnovana je Uprava za probaciju, kao ustrojstvena jedinica Ministarstva pravosuđa. U okviru ove uprave u ožujku 2010. godine osnovan je poseban sektor za podršku žrtvama i svjedocima te je stoga promijenjeno i ime uprave koja sada nosi naziv Uprava za probaciju i podršku žrtvama i svjedocima. Središnji ured Uprave nalazi se u Zagrebu i sastoji se od dvaju sektora: sektora za probaciju (s četiri odjela: odjel za zaštitni nadzor i rad za opće dobro, odjel za probacijske poslove tijekom kaznenog postupka, odjel za probacijske poslove tijekom izvršavanja kazne zatvora i uvjetnog otpusta, odjel za razvoj i analitiku) i sektora za podršku žrtvama i svjedocima (s dva odjela: odjel za razvoj i koordinaciju sustava podrške žrtvama i svjedocima, odjel za organizaciju podrške žrtvama i svjedocima). Probacijski poslovi obavljat će se u okviru probacijskih ureda u Bjelovaru, Dubrovniku, Osijeku, Požegi, Puli, Rijeci, Sisku, Splitu, Varaždinu, Zadru te u okviru dvaju probacijskih ureda u Zagrebu – jedan za Grad Zagreb, a drugi za Zagrebačku i Karlovačku županiju. Središnji ured s radom je započeo 2009. godine, a nakon provedenog prvog natječaja za profesionalne probacijske službenike raspisanog 2010. godine, s radom su u lipnju 2011. godine započeli i regionalni probacijski uredi. Trenutno je na području Republike Hrvatske u sustavu probacije zaposleno 69 službenika. U početnoj fazi

izvršavaju se poslovi izvršavanja uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rada za opće dobro na slobodi, dok će se obavljanju drugih probacijskih poslova pristupati sukladno dinamici daljnjeg organizacijskog jačanja probacijskog sustava. Naime, predviđenu dinamiku inhibira aktualna gospodarska kriza, uspoređujući proces zapošljavanja potrebnog broja službenika probacije i nabavu vozila neophodnih za terenski rad.

Govoriti o aktualnom razvoju probacije u RH u ovom trenutku nije moguće bez osvrta na činjenicu da se probacija danas u našoj državi uglavnom poistovjećuje s očekivanim uvođenjem elektroničkog nadzora počinitelja kaznenih djela u zajednici. Bez šire analize problematike elektroničkog nadzora, za potrebe ovog rada želimo tek skrenuti pozornost da je svrha primjene tog oblika nadzora počinitelja kaznenih djela u rehabilitacijske svrhe još uvijek nejasna (Nellis, 2009.). Praksa koja se pojavila 1982. godine u SAD-u, koja se sada dosta koristi u zemljama zapadne Europe i širi se sada već i prema istočnoj Europi, po nazivlju koji se vezuje uz elektronički nadzor – pritvor u domu (eng. *home detention*), zatvaranje u zajednici (eng. *community custody*), policijski sat (eng. *curfew*) sugerira da se na neki način radi o mjeri analognoj zatvaranju. Međutim, kao što samo zatvaranje bez drugih oblika intervencija i različitih programa (osim u smislu »šok terapije« kratkih kazni) neće pridonijeti promjeni u stavovima i ponašanju osobe (a pogotovo ne njezinoj socijalnoj integraciji), teško je očekivati da će se to postići elektroničkim nadzorom. Dakle, želimo naglasiti da je uz aktivnosti pripreme uvođenja elektroničkog nadzora koje su u tijeku, probaciju potrebno sagledavati iz šire perspektive i uz razvoj svih zakonski predviđenih probacijskih poslova.

U lipnju 2011. godine započelo se s provođenjem EU projekta IPA 2008 – »Razvoj probacijskog sustava u Republici Hrvatskoj«, u okviru kojeg će se uz podršku stručnjaka iz Velike Britanije i Republike Češke nastaviti s osmišljavanjem i razvojem obavljanja probacijskih poslova. U okviru ovog dvogodišnjeg projekta informatički će se opremiti i softverski povezati svi probacijski uredi i educirat će se svi probacijski službenici. Velik dio predviđenih aktivnosti odnosi se na razvoj hrvatskog standardiziranog sustava procjene rizika i potreba počinitelja kaznenih djela. Uz razvoj instrumenata adekvatnih za hrvatske uvjete i različite kategorije počinitelja kaznenih djela, procjena rizika obuhvatit će procjenu rizika od ponovnog počinjenja kaznenog djela i procjenu rizika od nanošenja ozbiljne štete (pojedincu, zajednici). U okviru provođenja ovog projekta također će se provesti i pripremne aktivnosti uspostavljanja suradnje s drugim društvenim subjektima u okviru obavljanja probacijskih poslova.

SURADNJA SOCIJALNE SKRBI I PROBACIJE U RH

ZAJEDNIČKE ODREDNICE I POTENCIJALNA PODRUČJA SURADNJE

Zajednički rad različitih sustava donosi puno izazova i može biti vrlo zahtjevan, s obzirom da različiti sustavi i profesije imaju različite perspektive i prioritete. Međutim, ukoliko postoje

zajednički ciljevi, uvjerenja i vrijednosti, suradnja će omogućiti koherentniji, sveobuhvatniji, kvalitetniji i učinkovitiji rad sa zajedničkim klijentima. Probacijskom sustavu i sustavu socijalne skrbi u našoj državi zajedničke su određene vrijednosti prema kojima usmjerauju svoj rad – humanost, dobrobit pojedinca, socijalna uključenost pojedinca, socijalna sigurnost, dobrobit zajednice, a koje ujedno predstavljaju i dobre osnove očekivanog zajedničkog rada.

Postojanje zajedničkih vrijednosti svakako otvara prostor za suradnju, no važnim nam se čini razmotriti i postojeće smjernice kojima bi se u okviru probacijskog sustava i sustava socijalne skrbi trebala rukovoditi i neposredna praksa postizanja tih vrijednosti. Promatrajući aktualni razvoj obaju sustava, možemo konstatirati da su sadašnje orijentacije djelovanja socijalnog rada (Karlusch, 2008.; Ajduković i Urbanc, 2009.; Ajduković i Urbanc, 2010.; Urbanc i Ajduković, 2010.) u skladu s aktualnim smjernicama rada novoosnovane probacije:

1. individualno planiranje i upravljanje slučajem (eng. *case-management/care-management*)
2. lokalno planiranje (eng. *community based actions*)
3. praksa utemeljena na istraživanjima (eng. *evidence based practice*)
4. međuresorska suradnja/partnerstva.

Situacija da se sustav socijalne skrbi tek »bori« s nastojanjima provođenja ovih orijentacija u praksu, a sustav probacije svoju praksu tek osmišljava, može predstavljati određene inhibitore u ostvarivanju suradnje, ali ovakva je situacija ujedno i dobra prilika za zajedničko osmišljavanje međusobne suradnje i kompatibilnog rada u procesu uvođenja promjena.

Strateškim planom Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi za razdoblje od 2010. do 2013. godine kao važni strateški ciljevi i zadaci definirani su: razvijanje usluga koje pridonose olakšavanju pristupa tržištu rada za marginalizirane i osjetljive skupine, prevencija socijalne isključenosti pojedinca, podržavanje života u zajednici. Prvim od zaključaka IV. konferencije socijalnih radnika (2010.) održane u Opatiji apostrofira se potreba unapređivanja koordinacije i suradnje sustava socijalne skrbi sa zdravstvenim, pravosudnim i obrazovnim sustavom i nevladinim sektorom, u svrhu integriranog pristupa korisnicima i cjelovitog kreiranja i izvršavanja programa socijalnog uključivanja osoba.

Akcijским planom razvoja probacije u RH od 2010. do 2014. godine naglasak je stavljen na stručno i kvalitetno obavljanje probacijskih poslova uz kontinuirano unapređivanje postojećih i razvoj novih usluga. Predviđa se strateško razvijanje suradnje s državnim institucijama i društvenom zajednicom, s naglaskom na razvoju lokalnih partnerstava s ostalim organizacijama i nevladinim sektorom, kako bi se osigurao što širi opseg intervencija prema počiniteljima kaznenih djela i žrtvama.

Ovakva orijentacija obaju sustava prema suradnji vrlo je važna s obzirom da pojavnost kriminala u svojoj etiologiji nerijetko ima i socijalnu komponentu. Sustav socijalne skrbi raspolaže s cijelim nizom usluga čije osiguravanje može biti ključno u procesu resocijalizacije počinitelja kaznenog djela. Počinitelji kaznenih djela i žrtve tih kaznenih djela često su

osobe u socijalno zaštitnoj potrebi, tj. egzistencijalno ugrožene osobe, osobe s invaliditetom, psihički bolesne osobe, stare i nemoćne osobe, djeca i mlađi punoljetnici. Počinitelji kaznenih djela nerijetko samo parcijalno i marginalno sudjeluju u ekonomskom, socijalnom, političkom i kulturnom životu zajednice – radi se o vrlo raznolikoj populaciji koja uključuje i nezaposlene, beskućnike, raseljene osobe, pripadnike manjinskih skupina. Njihovi su osobni resursi (informiranost, obrazovanje, socijalne vještine) nerijetko vrlo oskudni, a u korištenju mogućnosti resursa u zajednici i načinima njihovog ostvarivanja često su neinformirani, nedovoljno uporni, nepovjerljivi i skloni različitim oblicima manipulativnog ponašanja. Nadalje, ponašanje počinitelja kaznenog djela, čak i kada samo djelo nije počinjeno u obitelji, često se reflektira na njihove obitelji koje postaju korisnici usluga socijalne skrbi (partnerski/ obiteljski problemi, materijalna oskudica, djeca koja manifestiraju poremećaje u ponašanju). Također, članovi obitelji počinitelja istovremeno mogu biti i žrtve kaznenog djela, primjerice, ukoliko se radi o obiteljskom nasilju ili o zlostavljanju i zanemarivanju djece – u oba slučaja obitelji postaju klijenti i probacije i socijalne skrbi. Potreba intersektorskog pristupa i koordiniranja socijalnog i probacijskog rada naročito je prisutna kod obiteljskog nasilja (Mullender, 1996.), kod kaznenih djela počinjenih na štetu djece i maloljetnika (naročito ako su ta kaznena djela vezana uz zakazivanje u roditeljskoj ulozi) te kada je činjenje kaznenih djela povezano sa siromaštvom i socijalnom isključenošću, alkoholizmom i ovisnostima o drogama.

Rad sa žrtvama, u prvom redu kontaktiranje žrtava kod donošenja različitih odluka vezanih uz počinitelje kaznenih djela i procjenu rizika, posljednjih 20-ak godina sve je više prisutan u obavljanju probacijskih poslova (Omole, 1986.; Johnston, 1996.; Crawford i Entarkin, 2001.). Na taj način probacija dolazi do cijelog niza informacija koje mogu biti od koristi sustavima koji se bave pomaganjem žrtvi, a istovremeno žrtvu može informirati i usmjeriti na moguće pružatelje pomoći i usluga. Nadalje, u pokušajima da pomognu obitelji, naročito kada su žrtve kaznenog djela članovi obitelji počinitelja, službenici socijalne skrbi najteže ostvaruju suradnju s počiniteljima, s obzirom na njihovu čestu nedobrovoljnost, izbjegavanje ili odbijanje suradnje. Upravo je zadatak probacije da motivira, usmjerava i nadzire osuđenika u promjeni njegovog ponašanja i uspostavljanju konstruktivne suradnje sa svim institucijama koje će doprinijeti popravljaju štete i njegove reintegracije u zajednicu. Socijalna skrb i probacija mogu zajedno raditi i na području restorativne pravde (eng. *restorative justice*), koja »počiniteljima, žrtvama i zajednici u cjelini nudi mogućnost da zajedno i u suradnji rješavaju konflikte i poprave štetu koja je nastala počinjenjem kaznenog djela« (Zehr, 1990.; Zehr i Mika, 1998., prema Payne i Conway, 2011.).

Paralelno s postupnim uvođenjem obavljanja svih probacijskih poslova, kao i organizacijskim jačanjem probacije u RH, za očekivati je da će probacija u budućnosti zajedno raditi s različitim akterima socijalne skrbi (javnim, privatnim ili civilnim, vjerskim, u okviru lokalne samouprave), a moguće prednosti i prepreke bit će potrebno elaborirati u jednom od sljedećih radova.

OČEKIVANE KORISTI I MOGUĆI OBLICI ZAJEDNIČKOG RADA

Suradnju između agencija možemo definirati kao »proces u kojem agencije izmjenjuju informacije, mijenjaju aktivnosti, dijele resurse i povećavaju međusobne kapacitete na obostranu korist i u zajedničku svrhu, dijeleći rizike, odgovornosti i zasluge« (Himmelman, 2002.). Na tragu ovakve perspektive suradnje probacijskog sustava i sustava socijalne skrbi, kao očekivane koristi nameću se:

1. stvaranje zajedničkih resursa
2. kvalitetnije donošenje odluka
3. usklađeno i međusobno nadopunjavajuće postupanje
4. veći spektar mogućih intervencija
5. pružanje kvalitetnijih usluga zajedničkim klijentima
6. učinkovitiji rad obaju sustava u zajednici
7. veći ugled obaju sustava u društvu.

U okviru suradnje probacije i socijalne skrbi svaki od partnera zajednički bi rad obogatio specifičnim kvalitetama, kompetencijama i ovlastima. Zajednički bi rad potom doveo do boljeg prepoznavanja i poznavanja međusobnih resursa, njihovog osnaživanja te poticanja razvoja novih kvaliteta i potencijala. Suradni odnos omogućio bi širu perspektivu sagledavanja različitih situacija, raspolaganje većim brojem pravodobnih informacija, kvalitetnije donošenje odluka te brže, bolje i sveobuhvatnije intervencije. Od ovakvog pristupa neposrednu korist imao bi svaki klijent obaju sustava (brža i učinkovitija pomoć), svaki sustav (više informacija, lakše donošenje odluka, više resursa) kao i zajednica u cjelini (bolji rad službi u zajednici). Učinkovitom suradnjom omogućilo bi se pravovremeno, koordinirano i usklađeno postupanje, uz istovremeno izbjegavanje raspršenosti, nedosljednosti i preklapanja. Koordiniranim radom uspješnije bi se prevladavali problemi pojedinaca i rizik koji oni predstavljaju za zajednicu, ali i različiti problemi općenito prisutni u zajednici. Suradnim postupanjem oba sustava doprinijela bi boljem vrednovanju rada državnih/javnih službi i njihovom većem kredibilitetu u zajednici, a time posredno i većem vlastitom ugledu i većem povjerenju građana.

Aktualno ustrojstvo probacije i socijalne skrbi i dosadašnja prva iskustva izvršavanja sankcija u zajednici čine nam se dobrim polazištima za razmatranje mogućih oblika suradnje ovih dvaju sustava te ćemo sukladno tome izdvojiti neke moguće oblike rada koje bi bilo potrebno razmotriti i eventualno razvijati:

1. sporazumi o zajedničkom interesu
2. uključivanje akademske zajednice
3. zajednički projekti
4. »miješane« edukacije zaposlenika
5. dnevna praksa – međusobno informiranje i konzultacije
6. redovni sastanci

7. konferencije slučaja
8. zajednička reakcija na kritične događaje/incidente u zajednici
9. usklađeno lobiranje za potrebe klijenata
10. zajednički istupi prema medijima, okrugli stolovi itd.

Suradnju probacije i socijalne skrbi potrebno je razvijati na različitim razinama – nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj. Dosadašnja iskustva u razvoju obavljanja probacijskih poslova u RH pokazuju da regionalnu suradnju probacije i socijalne skrbi značajno mogu facilitirati sporazumi i ugovori na razini ministarstava. Bez dogovora i »otvaranja vrata« na razini ministarstava i uprava, izostajat će strateški razvoj zajedničke suradnje koja se opsegom i kvalitetom stoga neće razvijati u svom mogućem potencijalu. U okviru planskog i cjelovitog promišljanja i unapređivanja zajedničke suradnje, važnim se čini uključiti i akademsku zajednicu s područja socijalnog rada te kriminologije i socijalne rehabilitacije, kako bi se osigurao razvoj zajedničke prakse utemeljen na objektivnoj evaluaciji i rezultatima istraživanja.

Suradnju je potrebno unapređivati na razini usmjeravanja i pomaganja pojedincu kao i na razini stvaranja različitih resursa/potencijala i podizanja kvalitete života u zajednici općenito. Vezano uz rad s pojedincem u zajednici, potrebno je osmisliti modele zajedničkog upravljanja pojedinim slučajem kroz timski rad – pravovremenom razmjenom informacija, konferencijama slučaja, timskim donošenjem odluka. Da bi navedeno bilo moguće, potrebno je poticati suradnju kao dio svakodnevne prakse uz omogućavanje i osmišljavanje kanala brze i učinkovite razmjene informacija te uz konzultacije i sastanke (redovite ili hitne po potrebi) službenika probacije i socijalne skrbi na lokalnoj razini. Vezano uz određene zajedničke probleme prisutne u zajednici, probacija i socijalna skrb mogu na različite načine poticati prevladavanje problema – zajedničkim projektima u zajednici uz zajedničke upravljačke odbore, lobiranjem kod lokalne samouprave vezanim uz razvoj različitih programa u zajednici (zbrinjavanja i tretmana/terapija, zapošljavanja itd.), međusobnim podupiranjem i predlaganjem promjena zakonskih i podzakonskih akata, javnim zagovaranjem međusektorske suradnje i partnerstva u zajednici, poticanjem razvoja nevladinog sektora. Uz provođenje planiranih zajedničkih koordiniranih aktivnosti, probacija i socijalna skrb mogu suradno i promptno reagirati i kod nepredvidivih iznenadnih kritičnih događaja/incidenata u zajednici kako bi se dao širi okvir sagledavanja događaja, smanjila nastala šteta za pojedince i umirila zajednica.

Oba sustava ranije spomenutim strateškim dokumentima predviđaju i daljnju edukaciju zaposlenika obaju sustava, u okviru kojih je moguće osmisliti i programe koji će dodatno osposobiti zaposlenike za zajednički rad i izazove koje on donosi sa sobom – različita viđenja, očekivanja, prioriteta, različiti vremenski rokovi (Anning, 2001.). Temeljem naših dosadašnjih iskustava, smatramo da bi svakako trebalo razmotriti mogućnost realizacije zajedničkih seminara, u okviru kojih bi u »miješanim« skupinama zajedno sudjelovali službenici probacije i službenici socijalne skrbi.

ZAKLJUČAK

Promatrajući iskustva europskih država vezanih uz obavljanje probacijskih poslova, možemo konstatirati:

1. Probacijski poslovi u pojedinim europskim državama provode se već više od stoljeća, a u okviru procesa pridruživanja EU-a počeli su se razvijati i u drugim europskim zemljama
2. U radu s počiniteljima kaznenih djela i žrtvama prisutna je suradnja između organizacija koje obavljaju probacijske poslove i pružatelja različitih oblika socijalne skrbi
3. Ova je suradnja usmjerena na osiguranje ravnoteže nadzora i pomoći u postupanju s počiniteljima kaznenih djela
4. Zajednički rad probacije i socijalne skrbi usmjeren je na prevenciju daljnjeg činjenja kaznenih djela, reintegraciju počinitelja u zajednicu i sigurnost zajednice.

U procesu pristupanja Europskoj uniji i u našoj se državi započelo s obavljanjem probacijskih poslova i ustrojavanjem profesionalne probacijske službe, sukladno Petogodišnjoj strategiji ustrojavanja hrvatske nacionalne probacijske službe za razdoblje od 2008. do 2012. godine i Akcijskom planu razvoja probacije u Republici Hrvatskoj od 2010. do 2014. godine. Kao i u većini europskih država, obavljanje probacijskih poslova stavljeno je u nadležnost Ministarstva pravosuđa. Navedeno znači da će u skladu s aktualnom europskom praksom i hrvatski probacijski sustav biti usmjeren na razvijanje suradnje sa svim pružateljima socijalne skrbi u RH.

Kontinuirano poticanje izvršavanja sankcija i mjera u zajednici na europskom prostoru počiva na uvjerenju da ostanak počinitelja kaznenog djela u zajednici daje veće mogućnosti za njegovu socijalnu integraciju nego njegovo izdvajanje, s obzirom da u društvu postoji širi dijapazon usluga kojima se može odgovoriti na specifične potrebe pojedinca nego u zatvoru, čuva se radno mjesto, povezanost s obitelji i općenito veza sa socijalnim okruženjem. Osnovna je baza suradnje probacije i socijalne skrbi jačanje osobnih i socijalnih kapaciteta počinitelja, njegova integracija u zajednicu, zaštita žrtve te povećanje kvalitete života u zajednici i zaštita zajednice. Europski probacijski sustavi naročito tijesno surađuju sa službama koje se bave zaštitom djece i maloljetnika, s obzirom da se zaštititi žrtve, a posebno djece i mladih pridaje osobita pozornost u obavljanju probacijskih poslova. Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom aktualno se u RH najviše izriče počiniteljima kaznenih djela zanemarivanja i zlostavljanja djece i maloljetnika te počiniteljima obiteljskog nasilja (oko 60% kaznenih djela iz domene je obiteljske problematike), što nam se čini indikativnim za zaključak da će na području zaštite djece i obitelji sustav probacije i sustav socijalne skrbi u našoj državi najprije razvijati usku suradnju. Za očekivati je da će se suradnja potom razvijati vezano uz sva područja u okviru kojih ona postoji i u europskim zemljama: siromaštvo, ovisnosti, beskućništvo, socijalna izoliranost. Mišljenja smo da u pogledu osnovnih vrijednosti i aktualnih smjernica rada postoje dobri temelji za razvoj suradnje između ovih dvaju sustava. Ipak, smatramo potrebnim

naglasiti da je suradnju potrebno kvalitetno i sveobuhvatno osmisliti, ciljano i planski razvijati na svim razinama, uz poticanje lokalne/regionalne suradnje i nevladinog sektora.

Ovaj rad naravno nema ambiciju dati odgovore na sva pitanja koja otvara ustrojavanje probacijskog sustava i očekivani početak suradnje novog sustava sa sustavom socijalne skrbi – intencija je bila istaknuti potrebu i značaj početka te suradnje, potencijalnih područja zajedničkog rada i koristi suradnje – sve ostalo bit će potrebno osmišljavati i razvijati u procesu zajedničkog rada uz daljnje teorijsko i iskustveno promišljanje.

Suzbijanje kriminala i prevladavanje svih poteškoća koje pojedincima i zajednici posljedično izaziva kršenje zakonskih odredbi, u određenoj je mjeri zajednički zadatak svih sustava koji djeluju za dobrobit društvene zajednice. U konačnici, »svi smo dio zajednice – i počinitelj – i naš je zajednički interes odgovoriti inteligentno i racionalno na naše probleme s kriminalom« (McNeil, 2009.).

LITERATURA

1. Ajduković, M. & Urbanc, K. (2009). Integrirajući pristup u socijalnom radu kao kontekst razumijevanja individualnog plana skrbi. **Ljetopis socijalnog rada**, 16 (3), 505-535.
2. Ajduković, M. & Urbanc, K. (2010). Kvalitativna analiza iskustava stručnih djelatnika kao doprinos evaluaciji procesa uvođenja novog modela rada u centre za socijalnu skrb. **Ljetopis socijalnog rada**, 17 (3), 319-352.
3. Anning, A. (2001). **Knowing who I am and what I know: Developing new versions of professional knowledge in integrated service settings**. British Educational Research Association Annual Conference. University of Leeds, 13-15 September.
4. Bertram, T., Pascal, C., Bokhari, S., Gasper, M. & Holtermann, S. (2002). **Early excellence centre pilot programme: Second evaluation report 2000–2001**, Nottingham: DfES Publications.
5. CEP (2011). **The European Organisation for Probation** Preuzeto s: <http://www.cep-probation.org>. (15. 07. 2011.)
6. Crawford, A. & Enterkin, J. (2001). Victim contact work in the probation service. Paradigm shift or pandora's box? **British Journal of Criminology**, 41 (4), 707-725.
7. Himmelman, A. T. (2002). **Collaboration for a change: Definitions, decision-making models, roles, and collaboration process guide**. Mineapolis, MN: Himmelman Consulting.
8. **IV. konferencija socijalnih radnika** (2010). preuzeto s: <http://www.husr.hr/hr/iv-konferencija> (15.06.2011.).
9. Johnston, P. (1996). Probation contact with victims: Challenging through-care practice. **Probation Journal**, 43 (1), 26-28.
10. Karlusch, H. (2008). Aktualne methodske orijentacije djelovanja u socijalnom radu. **Ljetopis socijalnog rada**, 15 (2), 333 – 343.

11. Klaić, B. (1986). **Rječnik stranih riječi**. Zagreb: Nakladni zavod MH.
12. Kovčo Vukadin, I., Rajić, S. & Balenović, M. (2009). Uspostava probacijskog sustava-novi izazovi za Hrvatsku? **Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu**, 16 (2), 711– 51.
13. Krivični zakon RH (1993). **Narodne novine**, 32/93.
14. Krivični zakon SRH (1997). **Narodne novine**, 110/97, 27/98.
15. Louden, J. E., Skeem, J. L., Camp, J. & Christensen, E. (2008). Supervising probationers with mental disorder: How do agencies respond to violations? **Criminal Justice and Behaviour**, 35 (7), 832-847.
16. Maloić, S. & Šimpraga, D. (2007). Povjerenici za izvršavanje zaštitnog nadzora uz uvjetnu osudu i rada za opće dobro na slobodi: Prvi »probacijski stručnjaci« u RH. **Kriminologija i socijalna integracija**, 14 (2), 91-107.
17. Maloić, S. & Šimpraga, D. (2008). **Alternativne sankcije i rad povjerenika za izvršavanje zaštitnog nadzora uz uvjetnu osudu i rada za opće dobro na slobodi**. Skripta. Centar za izobrazbu Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.
18. Mc Culloch, T. (2010). Realising potential: Community service, pro-social modelling and desistance. **European Journal of Probation**, 2 (2), 3-22.
19. Mc Ivor, G. & Raynor, P. (2007). **Developments in social work with offenders**. London: Jessica Kingsley.
20. Mc Neil, F. (2009). What works and what's just? **European Journal of Probation**, 1 (1), 21-40.
21. Mullender, A. (1996). **Rethinking domestic violence: The social work and probation response**. London: Routledge.
22. Nellis, M. (2009). Surveillance and confinement: Explaining and understanding the experience of electronically monitored curfews. **European Journal of Probation**, 1 (1), 41-65.
23. Omole, E. O. (1986). **Victims and probation: Building a collaborative relationship**. Paper presented at the session titled »Victims and Victimization«, American Society of Criminology 38th Annual Meeting, Atlanta, Georgia. Preuzeto s: <http://nicic.gov/Library/005816>. (1. 9.2011.)
24. Padfield, N. (2011). Judicial rehabilitation? A view from England. **European Journal of Probation**, 3 (1), 36 - 49.
25. Payne, B. & Conway, V. (2011). A framework for a restorative society? Restorative justice in Northern Ireland. **European Journal of Probation**, 3 (2), 47-73.
26. Purvis, M. & Ward, T. (2011). The good lives in practise: Offence pathways and case management. **European Journal of Probation**, 3 (2), 4-28.
27. Rajić, S., Maloić, S. & Knotek-Iveta, Ž. (2005). Izvršavanje uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rada za opće dobro na slobodi: Alternativne sankcije u RH – stanje i perspektive. **Kriminologija i socijalna integracija**, 13 (1), 119-132.

28. Smith, D. (2005). Probation and social work. **British Journal of Social Work**, 35 (5), 621-637.
29. Trotter, C. (2009). Pro-social modelling. **European Journal of Probation**, 1 (2), 142-152.
30. Urbanc, K. & Ajduković, M. (2010). Novi model rada centara za socijalnu skrb: Izazovi i preporuke. **Ljetopis socijalnog rada**, 17 (3), 353-389.
31. Uzelac, S. (2002). **Zaštitni nadzor: metodika socijalno-pedagoškog rada**. Zagreb: Nakladni zavod Globus: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
32. Whitehead, P. (2010). **Exploring modern probation: Social theory and organisational complexity**. Bristol: The Policy Press.
33. Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih za krivična djela, privredne prijestupe i prekršaje. **Narodne novine**, 21/74, 39/74, 55/88, 19/90, 26/93, 66/93.
34. Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi (1999). **Narodne novine**, 128/99.
35. Zakon o probaciji. (2009). **Narodne novine**, 153/09.

Snježana Maloić

Saša Rajić

Ministry of Justice

Directorate for Probation and Support to Victims and Witnesses

NEED AND IMPORTANCE OF DEVELOPMENT OF COOPERATION BETWEEN THE PROBATION AND THE SOCIAL CARE SYSTEM IN CROATIA

SUMMARY

Probation, which was introduced in Croatia only in the last decade, has its origins in the United States of the mid-19th century. Probation works have been present in several European countries for more than a century and they represent an important segment of work with offenders. While in the beginning probation work included certain forms of social work with offenders, it has recently developed toward the elaboration and implementation of instruments for risk assessment and assessment of offender's needs, assistance to judges when reaching a decision and supervision of obligations and/or restraints ordered to the offender in the community. In order to enable different forms of offender aid, probation systems are increasingly oriented toward cooperation with other state institutions and the non-governmental sector. After the adoption of the Probation Act and establishment of the Directorate for Probation and Support to Victims and Witnesses within the Ministry of Justice, the first probation offices and professional probation officers began their work in Croatia in 2011. The beginning of functioning of the probation system in Croatia also resulted in opening a complex question of the cooperation model of the new system with other systems, within which this article deals with the particularly important segment of cooperation between the probation and the social care system.

Key words: *probation, social care, cooperation.*